

Individuella skillnader i hamstring och social
distansering under coronapandemin i Sverige

John Magnus Roos

SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

Innehåll

Introduktion	1
Individuella skillnader i hamstring och social distansering under coronapandemin i Sverige.....	2
En femtedel har hamstrat mat eller dagligvaror.....	2
Människors fem personlighetsdrag	3
Personer som hamstrar.....	3
Personer som inte undviker sociala miljöer.....	4
Avslutande reflektion.....	5
Bilaga	8
SOM-undersökningen om coronaviruset 2020	9
Svarsfrekvens och representativitet	9
Procentskattningar och felmarginaler	10

Introduktion

I mars 2020 stod det klart att världen drabbats av en ny pandemi orsakad av det som i folkmun beskrivs som coronaviruset. Sjukdomen som orsakas av viruset – covid-19 – har spridit stor oro och osäkerhet i samhället. Pandemin har fått omfattande konsekvenser för såväl människors hälsa som för världsekonomin och många menar att den också kan komma att få stora konsekvenser för demokrati, utveckling, välbefinnande och frihet.

För att dokumentera det unika skeende som Sverige befinner sig i, har SOM-institutet genomfört en stor tvärsnittsstudie med ett tematiskt innehåll som belyser coronapandemin utifrån olika aspekter. Syftet har varit att fånga befolkningens reaktioner, åsikter och beteenden mitt under krisens akuta skede och begynnelse. I fokus står människors uppfattningar om viruspandemin och de vidtagna åtgärderna, förtroende för myndigheter, politiker och centrala aktörer, deras informationsinhämtning och deras syn på framtiden inom olika områden inklusive ekonomi, konsumtion och hälsa. Undersökningen genomfördes under april–juni 2020.

Den här rapporten innehåller analyser av några av de centrala frågor som undersökningen omfattat. Rapporten är en del av SOM-institutets tematiska rapportserie med fokus på coronapandemin. I rapporten bidrar John Magnus Roos, fil dr i psykologi, ekonomie magister, med analyser av hur personlighetsdrag påverkar konsumentbeteenden under pandemin. John Magnus Roos är verksam vid Centrum för konsumtionsforskning vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och vid Institutionen för Hälsovetenskaper vid Högskolan i Skövde.

Samtliga rapporter i denna serie finns publicerade på www.gu.se/som/corona

Individuella skillnader i hamstring och social distansering under coronapandemin i Sverige

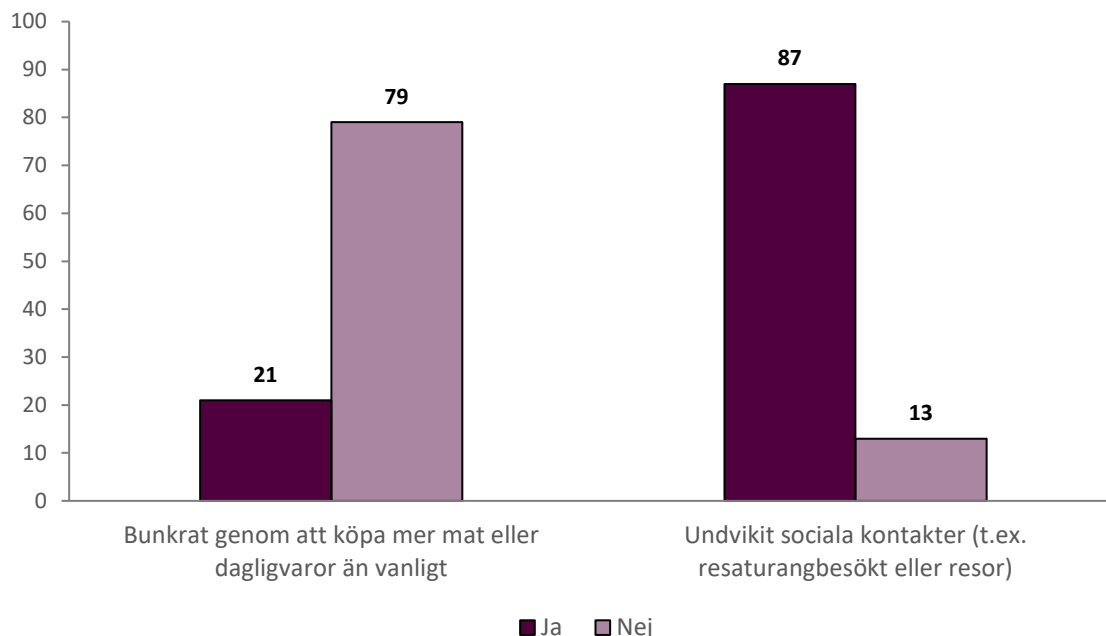
John Magnus Roos

Det är tydligt att konsumtionsvanorna i Sverige åtminstone temporärt har förändrats i ljuset av coronapandemin. I denna rapport undersöks sambandet mellan människors personlighet och två av de konsumentbeteenden som diskuterats flitigast under de senaste månaderna i Sverige, nämligen hamstring och undvikande av sociala miljöer (exempelvis restauranger och resor).

En femtedel har hamstrat mat eller dagligvaror

När undersökningen genomfördes under april, maj och juni 2020 svarade en dryg femtedel av svenskarna att de hade handlat mer basvaror än vanligt som följd av coronapandemin. 87 procent svarade att de hade undvikit sociala kontakter som exempelvis restaurangbesök och resor. Hädanefter riktas fokus mot de 21 procent som har hamstrat och de 13 procent som inte undvikit sociala kontakter, med syfte att analysera vilka personlighetstyper som i högre utsträckning eventuellt kan förknippas med dessa konsumtionsbeteenden.

Figur 1 Andel som bunkrat mat eller dagligvaror respektive undvikit sociala kontakter som följd av coronapandemin, 2020 (procent)

Kommentar: Frågan lyder 'Har du sedan coronaviruset började spridas i Sverige bunkrat genom att köpa mer mat eller dagligvaror än vanligt?', följt av svarsalternativen 'Nej', 'Ja'. Genomsnittligt antal svarspersoner är ca 2 500.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Människors fem personlighetsdrag

Personlighetspsykologi kan användas för att förstå skillnader i människors beteenden (Chamorro-Premuzic, 2012). Femfaktormodellen är en väletablerad modell för att klassificera personlighet (Chamorro-Premuzic, 2012; Costa & McCrae, 1992). Modellen utgår från fem personlighetsdrag som människor har mer eller mindre av:

1. *Öppenhet*, med polerna fantasifull kontra konventionell.
2. *Målinriktning*, med polerna lat kontra disciplinerad.
3. *Utåtriktning*, med polerna introvert kontra extravert.
4. *Välvillighet*, med polerna misstänksamhet kontra hjälpsamhet.
5. *Ängslighet*, med polerna orolig kontra lugn.

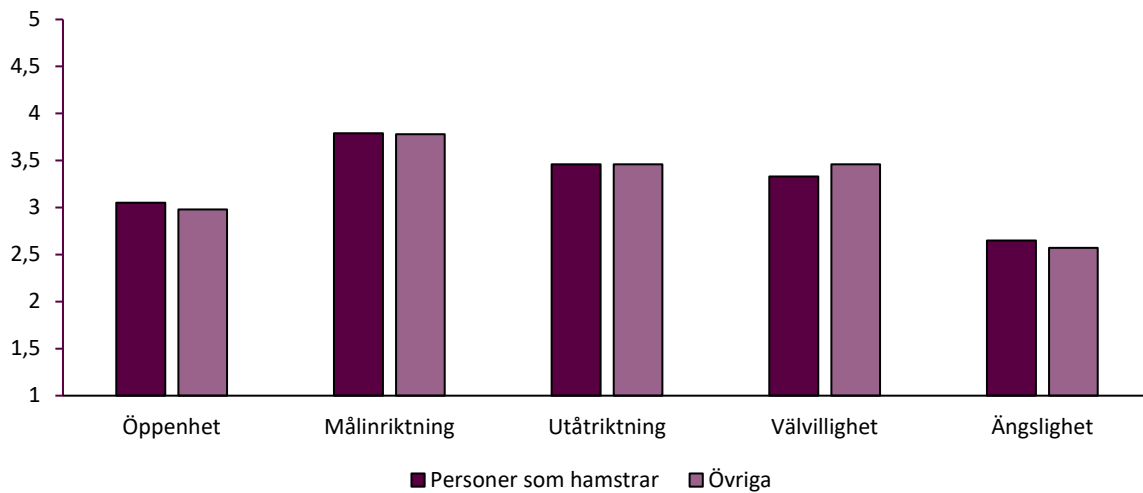
Personer som hamstrar

Hamstrande under coronapandemin kan till viss del förklaras av låg grad av välvilja och hög grad av ängslighet (figur 2, bilaga - tabell 1). Tidigare forskning om hamstring under coronapandemin visar att personer som hamstrar är mer egocentriska till sin karaktär jämfört med personer som inte hamstrar (Oosterhoff & Palmer, 2020). Relationen mellan låg grad av välvilja och hamstrande skulle alltså kunna förklaras av att de som hamstrar ser till sitt eget behov snarare än att mat och dagligvaror skall räcka till andra. Det kan också förklaras av att människor med lägre grad av välvilja är mer cyniska och misstänksamma än andra (Chamorro-Premuzic, 2012; Costa & McCrae). Bunkrandet hos personer med låg grad av välvilja skulle kunna förklaras av lägre tilltro till att mat och dagligvaror kommer att vara tillgängliga i butikerna, men även en misstro till andra konsumenter, distributionskanaler, logistik och politiker.

Mig veterligen finns det inte någon tidigare studie som undersökt relationen mellan personlighetsdrag och hamstring under coronapandemin. Hamstring relaterad till personlighet har emellertid studerats långt innan Covid19, men då kanske främst patologiskt i form av tvångsmässigt hamstrande som är diagnostiserat som en psykisk sjukdom enligt DSM-5 (2013). Tvångsmässig hamstring är relaterat till låg grad av målinriktning och hög grad av ängslighet (LaSalle-Ricci m.fl., 2006; Hezel & Hooley, 2014). Att målinriktning inte är relaterad till hamstrande under coronapandemin skulle kunna förklaras av två effekter som eventuellt tar ut varandra: låg grad av målinriktning som är känd från forskningen om tvångsmässig hamstring, och hög grad av målinriktning som är förknippad med framtidsplanering under en pandemi. Å andra sidan vet vi inte om framtidsplaneringen hos personer med hög grad av målinriktning leder till ett beslut att hamstra eller inte hamstra? Det är svårt att veta utan att undersöka de underliggande personlighetsfacetterna, vilket inte är möjligt med det relativt korta personlighetsinstrumentet som inkluderades i SOM-undersökningen om coronaviruset.

Att ängsliga personer hamstrar mer kan förklaras av att de är oroliga för att besöka butiker och för att saker kan ta slut. Den tidigare forskningen om tvångsmässigt hamstrande visar också att hamstringsbeteendet i sig kan lindra oron, åtminstone tillfälligt (LaSalle-Ricci m.fl., 2006; Hezel & Hooley, 2014).

Figur 2 Personlighetsdrag hos de som hamstrar jämfört med befolkningen i övrigt (medelvärde)

Kommentar: Personlighetsdrag mäts på en femgradig skala där 1 är låg grad av draget och 5 är hög grad av draget. Frågekonstruktion och statistiskt säkerställda skillnader framgår av bilaga – tabell 1.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Personer som inte undviker sociala miljöer

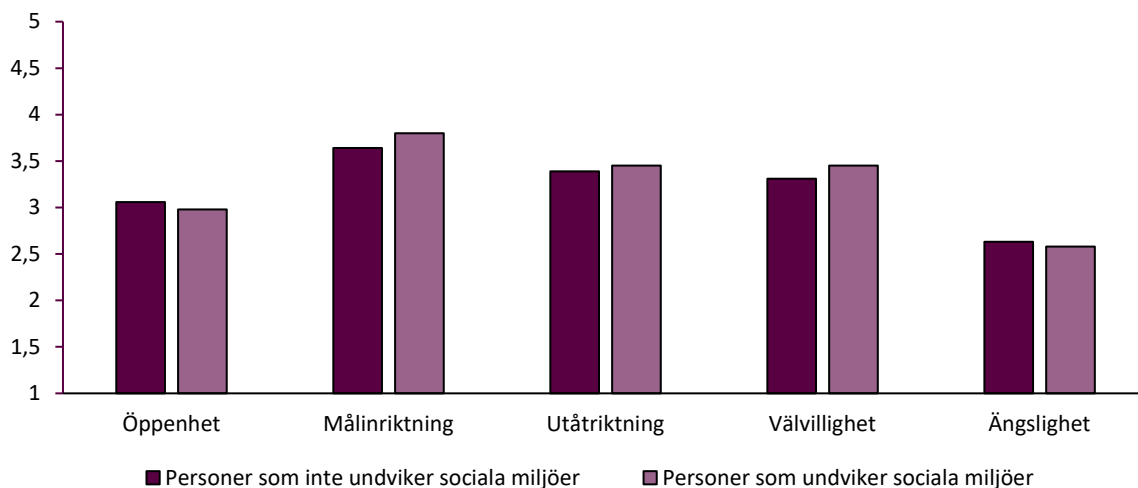
Personer som inte undviker sociala miljöer under coronapandemin (exempelvis restauranger och resor) har lägre grad av målinriktning än den övriga befolkningen (figur 3, bilaga - tabell 2). Detta stämmer väl överens med den internationella forskningen som gjorts på området. Enligt Qian med kollegor (2020) är det framförallt personer med hög grad av målinriktning som vidtar åtgärder för att inte sprida Covid19 i samhället. Personer med hög grad av målinriktning uppskattar i större utsträckning restriktioner och förbud och ser det som effektiva medel att minska osäkerhet och stress kring pandemin (Prentice, Zeidan, & Wang, 2020). Personer med låg grad av målinriktning verkar generellt vara sämre på att följa rekommendationer och riktlinjer från myndigheter för att minska smittspridningen (Carvalho, Pianowski & Groncalves, 2020).

Personer som inte undviker sociala miljöer under Covid19 har dessutom lägre grad av välvilja än den övriga befolkningen (figur 2, bilaga - tabell 2). Även detta stämmer överens med den tidigare forskningen. Qian (2020) visar att personer med hög grad av välvilja vidtar åtgärder för att hindra smittspridning. Vidare har Oosterhoff och Palmer (2020) visat att undvikande av fysiska miljöer hänger ihop med socialt ansvarstagande och socialt förtroende, två kännetecken hos personer med hög grad av välvilja (Chamorro-Premuzic, 2012; Costa & McCrae, 1992). Personer som har hög grad av välvilja har större förtroende för politiker och myndigheter.

Carvalho, Pianowski och Groncalves (2020) fann att extroverta personer i Brasilien vistas i sociala miljöer mer än introverta personer under Covid19. Detta är ett logiskt samband, då social distansering torde vara särskilt utmanande för personer med hög grad av utåtriktning. Vi har emellertid inte funnit något sådant samband i Sverige (figur 3, bilaga - tabell 2).

Vidare kan det vid en första anblick tyckas märkligt att vi inte funnit något samband mellan ängslighet och undvikande av sociala miljöer, då ängsliga personer torde vistas mindre i dessa miljöer. Personer med hög grad av ängslighet tenderar att vara mer nervösa och oroliga för Covid19 än den övriga befolkningen. Personer med hög grad av ängslighet är mer oroliga för oförutsedda händelser överlag (Costa & McCrae, 1992). Osäkerheten kring Covid19 kan upplevas som stor, i synnerhet i pandemins inledande faser. Förutom sjukdom och smittspridning finns osäkerhet i form av vaccin och samhällsrestriktioner (Prentice, Zeidan & Wang, 2020). Den ökade oron för att bli sjuka hos ängsliga personer skulle tala för att de undviker fysiska miljöer i större utsträckning än övriga (Prentice, Zeidan & Wang, 2020). Samtidigt har de en tendens att söka sig till fysiska miljöer då de åtminstone tillfälligt hanterar sin oro genom att vistas i just dessa miljöer. Att varken vi eller tidigare forskning finner något samband kan alltså förklaras av två effekter som tar ut varandra: (1) undvikande av sociala kontakter på grund av oro, och (2) ett större behov av sociala kontakter för att lindra oro (Prentice, Zeidan, & Wang, 2020).

Figur 3 Personlighetsdrag hos de som inte undviker sociala miljöer jämfört med befolkningen i övrigt (medelvärde)

Kommentar: Personlighetsdrag mäts på en femgradig skala där 1 är låg grad av draget och 5 är hög grad av draget. Frågekonstruktion och statistiskt säkerställda skillnader framgår av bilaga – tabell 2.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Avslutande reflektion

Medan övriga Europa har vidtagit restriktiva åtgärder i form av bland annat "lockdowns", så har Sverige under coronapandemin så här långt till stor del valt att lita på att medborgarna följer rekommendationer från politiker och myndigheter, om att exempelvis inte bunkra upp eller vistas i sociala miljöer mer än nödvändigt. I Sverige har det varit tydligt att Regeringen inte velat inskränka på individernas frihet, vilket stämmer väl överens med svenska värderingar om valfrihet, självbestämmande och att njuta av tillvaron (Hofstede, 2001, 2015). Att lita på att befolkningen skall följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer är också rimligt i ett land som kännetecknas av högt förtroende för myndigheter (Johansson, m.fl., 2020) och där befolkningen

har högst välvilja i världen (Bartram, 2013). Men i skrivande stund sprids Covid19 mer i Sverige än på andra håll i Europa och i en nyligen publicerad OECD-rapport pekas Sverige ut som det sämsta landet när det kommer till social distansering för att minska smittspridningen av Covid19 (OECD, 2020).

Oavsett hur mycket politiker och myndigheter rekommenderar medborgare att undvika sociala kontakter i form av restaurangbesök och resor, så finns det personer som inte kan eller inte vill följa dessa rekommendationer. Denna rapport, liksom den internationella forskningen på området, visar att dessa individers främsta personlighetsdrag är låg grad av målinriktning och låg grad av välvilja. I folkmun är de bekvämare och mindre ansvarstagande än genomsnittsbefolkningen. I folkmun är de mer misstänksamma och mindre tillmötesgående än genomsnittsbefolkningen. Dessa personer är möjligen därmed också mer än andra predisponibla att sprida Covid19 i Sverige och på andra håll. Eftersom personligheten påverkas av både genetik och uppväxtförhållanden så ligger ansvaret inte enbart på individnivå. Det handlar inte enbart om vad individer vill, utan också om vad de är kapabla till att göra (Chamorro-Premuzic, 2012; Costa & McCrae, 1992). I krissituationer kan det därför vara värt att överväga ett mer auktoritärt ledarskap, för att värna om befolkningen.

Referenser

Bartram, D. (2013). Scalar Equivalence of OPQ32: Big Five Profiles of 31 Countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44 (1), 61–83. DOI:10.1177/0022022111430258

Carvalho, L. F., Pianowski, G. & Gonçalves, A. P. (2020). Personality differences and the COVID-19: Are extroversion and conscientiousness personality traits associated with engagement in containment measures? *Trends in Psychiatry and Psychotherapy*. DOI: 10.1590/2237-6089-2020-0029

Chamorro-Premuzic, T. (2012). *Personality and individual differences*; BPS Blackwell: Glasgow, UK.

Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI): Professional Manual*; Psychological Assessment Resources: Odessa, FL, USA.

DSM-5. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorder*. American psychiatric association: LA, US.

Gunnarsson, M., Gustavsson, P., Holmberg, S. & Weibull, L (2015). *Statistical Evaluation of Six Short Five Factor Model Personality Measures Aiming for Potential Inclusion in the SOM Institute's National Surveys*; Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Hezel, D. M. & Hooley, J. M. (2014). Creativity, personality, and hoarding behavior. *Psychiatry Research*, 220 (1-2), 322–327.

Hofstede, G. J. (2001). *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Sage: Oaks, California.

Hofstede, G. J. (2015). Culture's causes: the next challenge. *Cross Cultural Management: An International Journal*, 4 (22), 545–569. DOI: [ezproxy.ub.gu.se/10.1108/CCM-03-2015-0040](https://doi.org/10.1108/CCM-03-2015-0040)

Johansson, B., Esaiasson, P., Ghersetti, M. & Sohlberg, J. (2020). Berättar de verkligen allt de vet? Allmänhetens syn på myndigheternas kriskommunikation. *SOM-undersökningen om coronaviruset 2020*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

LaSalle-Ricci, V. H., Arnkoff, D. B., Glass, C. R., Crawley, S. A., Ronquillo, J. G. & Murphy, D. L. (2006). The hoarding dimension of OCD: Psychological comorbidity and the five-factor personality model. *Behaviour Research and Therapy*, 44 (10), 1503–1512.

Oosterhoff, B. & Palmer, C. A. (2020). Attitudes and psychological factors associated with news monitoring, social distancing, disinfecting, and hoarding behaviors among US adolescents during the Coronavirus disease 2019. Pandemic. *JAMA Pediatr*. DOI:10.1001/jamapediatrics.2020.1876

Prentice, C., Zeidan, S. & Wang, X. (2020). Personality, traits, EI and coping with COVID 19 measures. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, DOI: [10.1016/j.ijdrr.2020.101789](https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2020.101789).

Qian K. & Yahara, T. (2020) Mentality and behavior in COVID-19 emergency status in Japan: Influence of personality, morality and ideology. *PLoS ONE* 15 (7), DOI: [10.1371/journal.pone.0235883](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0235883)

Rammstedt, B. & John, O. P (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-items short version of the Big Five Inventory in English and German. *J. Res. Personal*. 2007, 41, 203–212.

OECD (2020), *Health at a Glance: Europe 2020: State of Health in the EU Cycle*, OECD Publishing, Paris, DOI: [10.1787/82129230-en](https://doi.org/10.1787/82129230-en).

Bilaga

Tabell 1 Personlighetsdrag hos personer som rapporterade att de hamstrat under coronapandemin jämfört med personer som inte uppgav att de hade hamstrat, 2020 (medelvärde, standardavvikelse)

	Personer som hamstrar (N=536)		Övriga (N = 1958)	
	Medelvärde	Standardavvikelse	Medelvärde	Standardavvikelse
Öppenhet	3.05	1.15	2.98	1.15
Målinriktning	3.79	1.08	3.78	1.06
Utåtriktning	3.46	0.91	3.46	0.92
Välvilja**	3.33	0.99	3.46	0.96
Ängslighet [□]	2.65	0.83	2.57	0.86

Kommentar: Frågan lyder 'Har du sedan coronaviruset började spridas i Sverige bunkrat genom att köpa mer mat eller dagligvaror än vanligt', följt av svarsalternativen 'Nej', 'Ja'. Personlighetsdragen varierar på skalan 1-5 och har mätts med BFI-7, med den övergripande frågan 'Jag ser mig själv som någon som...[se nedan]', följt av svarsalternativen 'Stämmer absolut inte', 'Stämmer ganska dåligt', 'Stämmer varken bra eller dåligt', 'Stämmer ganska bra', 'Stämmer absolut' (kodat som 5). Öppenhet mättes med '...har livlig fantasi'. Målinriktning med '...tenderar att vara lat' (omvänd). Utåtriktning mätes med medelvärdet på '...är reserverad' (omvänd) och '...är utåtriktad, sällskaplig'. Välvilja mättes med '...tenderar att hitta fel hos andra' (omvänd). Ängslighet mättes med medelvärdet på '...är avspänd, hanterar stress väl' (omvänd) och '...blir lätt nervös' (Rammstedt & John, 2007; Gunnarsson m.fl., 2015). Statistiskt test: Oberoende t-test. Signifikansnivåer: ** = $p < 0,01$; * = $p < 0,05$; [□] = $p < 0,1$. N = Antal personer i gruppen.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Tabell 2 Personlighetsdrag hos personer som rapporterade att de undviker sociala miljöer under coronapandemin jämfört med personer som inte undviker sociala miljöer, 2020 (medelvärde, standardavvikelse)

	Personer som inte undviker sociala miljöer (N=333)		Personer som undviker sociala miljöer (N = 2175)	
	Medelvärde	Standardavvikelse	Medelvärde	Standardavvikelse
Öppenhet	3.06	1.22	2.98	1.14
Målinriktning*	3.64	1.13	3.80	1.04
Utåtriktning	3.39	0.99	3.45	0.90
Välvilja*	3.31	1.05	3.45	0.95
Ängslighet	2.63	0.93	2.58	0.84

Kommentar: Frågan lyder 'Har du sedan coronaviruset började spridas i Sverige undvikit sociala kontakter (t.ex. restaurangbesök eller resor)', följt av svarsalternativen 'Nej', 'Ja'. Personlighetsdragen varierar på skalan 1-5 och har mätts med BFI-7, med den övergripande frågan 'Jag ser mig själv som någon som...[se nedan]', följt av svarsalternativen 'Stämmer absolut inte', 'Stämmer ganska dåligt', 'Stämmer varken bra eller dåligt', 'Stämmer ganska bra', 'Stämmer absolut' (kodat som 5). Öppenhet mättes med '...har livlig fantasi'. Målinriktning med '...tenderar att vara lat' (omvänd). Utåtriktning mätes med medelvärdet på '...är reserverad' (omvänd) och '...är utåtriktad, sällskaplig'. Välvilja mättes med '...tenderar att hitta fel hos andra' (omvänd). Ängslighet mättes med medelvärdet på '...är avspänd, hanterar stress väl' (omvänd) och '...blir lätt nervös' (Rammstedt & John, 2007; Gunnarsson m.fl., 2015). Statistiskt test: Oberoende t-test. Signifikansnivåer: * = $p < 0,05$; N = Antal personer i gruppen.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje år sedan 1986 de nationella SOM-undersökningarna. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinion och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. SOM-institutet är en centrumbildning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och är sedan 2017 även inrättat som en fakultetsgemensam forskningsinfrastruktur vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet. SOM-institutets undersökningar genomförs i samverkan med forskare från olika discipliner, främst inom samhällsvetenskap.

I samband med utbrottet av den omfattande coronapandemin genomförde SOM-institutet en specialundersökning – SOM-undersökningen om coronaviruset 2020. Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av den svenska befolkningen. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare med sin primära adress i Sverige och som är mellan 16 och 85 år. Det totala urvalet om 6 000 personer delades in i tre jämnstora grupper vilka fick formulären tillsänt sig vid tre olika datum, för att på så vis fånga en längre period av coronavirusets konsekvenser. Våg 1 skickades ut den 14 april 2020, våg 2 den 27 april 2020 och våg 3 den 11 maj 2020. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS. Fältarbetet avslutades 28 juni 2020. Formuläret innehöll 16 sidor med frågor.

SOM-undersökningen om coronaviruset genomfördes med både pappers- och webbenkäter i samarbete med *Institutet för Kvalitetsindikatorer (Indikator)*. Indikator svarade för utskick av pappersformulär och påminnelser, datauppläggning samt administration av webbenkät och sms-påminnelser. Papperssvaren lästes av optiskt med hjälp av en scanner. SOM-institutet har stått för framtagning av frågeformulär och annat informationsmaterial samt kodning av öppna svar och iordningställande av den slutgiltiga datamängden inklusive variabler för öppna frågor och särskilt byggda variabler.¹

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 6 000 personer var det 2 549 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 44 procent.² Ungefär en tredjedel av svaren kom in via webben. Det är en fördubbling av andel webbsvar jämfört med den nationella SOM-undersökningen 2019. Enligt utvärderingar så har dock inte svars kvaliteten påverkats av den ökade andelen webbsvar. Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Analyser visar att

¹ Ansvariga forskare för undersökningen har varit Ulrika Andersson och Anders Carlander.

Undersökningsledare har varit Klara Wärnlöf Bové, tillsammans med biträdande undersökningsledare Elisabeth Falk, Frida Sandelin och Marcus Weissenbilder.

² I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet, motsvarande 3 procent, definierats bort. Se vidare tabell 3.

den demografiska representativiteten i svarsgruppen är relativt god. Representativiteten avseende kön och ålder samt födelse land är däremot något skev. Män, yngre personer samt människor födda i utomeuropeiska länder tillhör de grupper som är sämre representerade bland de svarande. Jämfört med den nationella SOM-undersökningen 2019 är det framför allt en mindre andel män som svarade på SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.³

Tabell 3 Svarsfrekvens och bortfall i SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

Bruttourval	6 000
Naturligt bortfall	178
Nettourval	5 822
Antal svarande	2 549
Svarsandel (netto)	44%

Kommentar: Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; bortrest under fältperioden; bosatt/studerar/arbetar utomlands; ej svensktalande; sjuk, institutionell vård; fysiskt eller mentalt oförmögen att svara, ej kommunicerbar; avliden.

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen 16–85 år. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell 4 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1 000	2 000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

³ För en mer detaljerad redovisning, se metodrapporten om SOM-undersökningen om coronaviruset 2020 på www.gu.se/som/corona

Avrapportering av resultat från den extrainsatta SOM-undersökningen om coronaviruset som genomfördes under april, maj och juni 2020. SOM-institutet vid Göteborgs universitet har genomfört årligen återkommande samhälls- och opinionsundersökningar sedan 1986.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.gu.se/som-institutet

